

1.

140 de ani de relații româno-americane – studiu de caz

Parteneri fără Parteneriat

Introducere

România și Statele Unite ale Americii au o istorie asemănătoare în multe privințe. Ambele state au luptat pentru câștigarea independenței, suveranității și recunoașterii pe scena istoriei. Diferențele au ținut de modelul civilizațional în care au fost create cele două state.

Trebuie să-i amintim aici, cu o deplină considerație, pe istoricii români și americani care s-au preocupat de aceste aspecte timpurii ale relațiilor româno-americane: Paul Cernovodeanu, Cornelia Bodea, Ion Stanciu, Dumitru Vitcu, Constantin Bușe, Keith Hitchins, Stephen Fischer-Galați, Radu R. Florescu, James F. Clarke, precum și mulți alții.

Relațiile româno-americane împlinesc 140 de ani de existență, o existență plină de provocări care au demonstrat, la final, admirația ambelor state pentru modelul civilizațional, România pentru dobândirea independenței, dar și pentru implementarea unui model autentic democratic, Statele Unite ale Americii pentru miracolul cultural și lingvistic reprezentat de poporul român. O istorie care le-a demonstrat ambelor popoare ce înseamnă lupta pentru a fi recunoscut în istorie.

Istoria Statelor Unite ale Americii s-a scris cu mari sacrificii, ca și cea a țării noastre, ambele țări au suferit pentru că au fost supuse

dominațiilor străine. Chiar în anul 1764, înainte de cucerirea independenței, la 4 iulie 1776, a apărut un pamflet semnat de Isaac Hunt care compara situația din America colonizată cu cea din Transilvania, unde guvernatorul coroanei britanice era asemănat cu voievodul transilvan ceea ce a constituit o scriere sugestivă despre valoarea libertății popoarelor. După cucerirea independenței, Statele Unite ale Americii se vor avânta într-o expansiune teritorială continentală și comercială rar întâlnită în istoria lumii. Ghidat de acel *Manifest Destiny*, poporul american a continuat să extindă pământul în care s-a format națiunea și conștiința americană, spre finalul secolului al XIX-lea noul stat devenind un adevărat competitor cu hegemonul din acele vremuri, Imperiul Britanic, ulterior depășindu-l.

Tumuluosul secol XIX a adus pentru țara noastră unirea celor două principate române, venirea unui domnitor străin, transformarea în regat și modernizarea continuă a noului stat român. Răscoala lui Tudor Vladimirescu din 1821, Revoluția din 1848, Mica Unire din anul 1859, proclamarea independenței urmată de Războiul de Independență în 1877 sunt borne istorice care au contribuit la transformarea țărilor române într-un stat nou și modern.

Relațiile diplomatice oficiale între România și Statele Unite ale Americii au fost stabilite la data de 11 iunie 1880 prin numirea primului reprezentant diplomatic al Statelor Unite ale Americii în țara noastră. Înainte de stabilirea acestor relații au avut loc contacte diplomatice și comerciale intense între țara noastră și Statele Unite.

Acest studiu este dedicat relațiilor româno-americane de la începutul acestora până la Marea Unire de la 1 decembrie 1918. Am analizat factorii ce au apropiat cele două țări aflate la o mare distanță, distanța exactă între cele două capitale, București și Washington D.C. este de 7977,6 de kilometri. Trebuie să precizăm că acest studiu este începutul unei lucrări ample, mult mai complexe.

1.I. Preliminarii ale relațiilor româno-americane

Comunicarea între cele două țări a putut fi posibilă doar cu ajutorul evoluției tehnologice și științifice a omenirii, cele două revoluții industriale permițând apropierea acestor două state. Nu trebuie să uităm și expansiunea comercială în care se afla tânărul stat nord-american. Apariția motorului cu aburi și instalarea acestuia pe vase mari a legat Lumea Veche de Lumea Nouă, astfel s-a dezvoltat conexiunea între Principatele Române și Statele Unite ale Americii de Nord cum erau denumite în presa vremii și în studiile din acele timpuri studii redactate în Țările Române.

Un prim factor care a dus la stabilirea acestor relații a fost importanța comercială a Principatelor Dunărene aflate la gurile Dunării, Țările Române-aveau porturi spre Marea Neagră.

Un al doilea factor a fost dorința Statelor Unite de a încheia tratate comerciale și de a înființa rute comerciale cu care își puteau dezvolta comerțul – economia se sprijină dintotdeauna pe un comerț activ.

Un alt treilea factor este cel de ordin cultural și anume emulația științifică din secolului Luminilor, dar și începerea modernizării lumii prin noile cuceriri tehnologice.

Găsim primele relatări despre Țările Române le găsim la exploratorul John Smith care a descris în memoriile sale de călătorie evenimentele ce au urmat după asasinarea lui Mihai Viteazul, în anul 1601, și distrugerea visului unionist al celor trei țări române. John Smith (1580-1631) a ajuns în America în anul 1605 și a explorat continentul până în anul 1609, el dând numele regiunii din nord-estul statului american unde în prezent se află statele Maine, Vermont, New Hampshire, Massachusetts, Rhode Island and Connecticut de New England, regiune aflată în prezent la frontieră cu statul New York și Canada de astăzi.

Primul locuitor din țările române atestat pe tărâmul american este pastorul sas Johannes Kelp, care s-a stabilit la finalul secolului al XVII-lea în Pennsylvania, propovăduind puritanismul.

Un moment interesant în primele contacte româno-americane îl reprezintă momentul în care unul dintre părinții fondatori ai Statelor Unite, omul de știință Benjamin Franklin (1706-1790), și părintele ortodox transilvănean Samuilă Damian au luat legătura fiind uniți de aceeași puternică pasiune pentru știință. Părintele Damian a fost un pionier al studiului electricității la noi în țară. Călătorind din Anglia în America, l-a întâlnit în anul 1748 pe Franklin – o întâlnire despre care marele savant american a amintit în memoriile sale. Samuilă Damian a călătorit apoi în Jamaica, în Noua Spanie – actualul Mexic – și de atunci nu se mai știe nimic, Franklin îngrijorat spune în amintirile sale că este posibil să fi murit pe drum.

Despre pamfletul lui Hunt am amintit mai sus, trebuie menționat și că a existat o colonie cu numele de Transilvania, *Transylvania*, în statul Kentucky între anii 1775-1777.

John Quincy Adams (1767-1848), ambasador al Statelor Unite ale Americii în Imperiul Țarist la Petersburg, între anii 1809-1814¹, amintește în informările sale către Departamentul de Stat de situația țărilor române, notițe transmise Secretarului de Stat James Monroe². Ambasadorul american îi relatează lui James Monroe dorința de a iniția relații cu Principatele Dunărene, dar și de apropiere cu zona de sud-est a Europei. John Quincy Adams a ajuns apoi Secretar de Stat al Statelor Unite ale Americii, între anii 1817-1825, și președinte al Statelor Unite ale Americii, între 1825-1829. Misiunea sa va fi continuată de următorul ambasador american la Petersburg, Henry Middleton, care a fost în funcție între 1820-1830. Acesta, în rapoartele sale informative adresate Departamentului de Stat, aducea

¹ Denumirea din acea epocă era cea de ministru plenipotențiar al Statelor Unite în Rusia.

² James Monroe (1758-1831), Secretar de Stat al Statelor Unite ale Americii între anii 1811-1817, *președinte al Statelor Unite ale Americii* între anii 1817-1825, creator al celebrei doctrine Monroe, anunțată pe data de 2 decembrie 1823, ce presupunea că puterile europene nu se vor amesteca în noile state din America de Nord și Sud și nici nu vor mai coloniza acea parte a lumii.

aminte de lupta Eteriei lui Alexandru Ipsilanti (1792-1828), de răscoala lui Tudor Vladimirescu (cca 1780-1821) din anul 1821, dar și de lupta de independență a Greciei și de misiunea de sacrificiu a celebrului poet englez Lord George Gordon Byron (1788-1824).

În octombrie 1828, apare în revista „The North American Review”, editată la Boston, prima descriere istorică amplă a Țărilor Române un studiu istoric care denotă o foarte bună cunoaștere a situației interne a acestora, astfel încât un periplu istoric face referire inclusiv la problema tributului (haraciului) plătit din timpul lui Mircea cel Bătrân (cca 1355-1418, domnie 1386-1418).

La 12 septembrie 1829, Departamentul de Stat american a trimis importante instrucțiuni agenților săi diplomați de la Constantinopol. În instrucțiuni se regăseau îndemnul președintelui american James Buchanan (1791-1868, președinte între anii 1857-1861) de inițiere a unor noi rute de comerț între strâmtoarea Bosfor și Marea Neagră, astfel concretizându-se primul tratat comercial între Statele Unite ale Americii și Imperiul Otoman, în data de 10 mai 1831, lucru ce a facilitat apropierea de Principatele Dunărene.

Consulul american de la Constantinopol, John Brown, a transmis în anul 1839 Departamentului de Stat îndemnul de a înființa oficii consulare, cu rang viceconsular, în porturile românești dunărene, după modelul englez.³ Odată cu acest îndemn a anexat raportul lui Charles Cunningham, viceconsul și ulterior consul al Angliei la Galați și Brăila, între anii 1836-1860, despre comerțul în porturile românești de la Dunăre, raport întocmit în data de 31 decembrie 1838. Alături de raport au fost transmise și o serie de informări necesare luării unei decizii. După aprecierea istoricilor Paul Cernovodeanu și Ion Stanciu acesta este *primul material*

³ Ambasadorul american era David Porter un foarte bun diplomat american corespondent al ziarului *The New York Daily Tribune* despre viața din acele vremuri în Principatele Române.